



ЕКОНОМСКА ШКОЛА  
ПИРОТ

# ТРГОВИНА ЉУДИМА

18. октобар – Европски дан борбе против трговине људима

Припремила: Александра Влатковић, педагог

Извор материјала: Анђелковић, М. и сарадници (2019): *Трговина људима*, приручник за вршњачку едукацију, друго измењено и допуњено издање. АСТРА – Акција против трговине људима, Београд

## Шта је трговина људима?

- Трговина људима је глобални феномен, који се без изузетка јавља широм света и у свим државама, без обзира на њихово друштвено уређење или економску развијеност. То могу бити земље у политичкој и економској транзицији, неразвијене и земље у развоју, земље у рату и постконфликтне земље. Све оне се појављују као земље порекла и транзита жртава, док се економски развијеније земље појављују као земље дестинације.
- Сматра се да је трговина људима глобално најраспрострањеније кривично дело, које свакодневно утиче на животе милиона жена, мушкараца и деце, мењајући их драстично.
- „Трговина људским бићима” означава врбовање, превозење, пребацивање, скривање и примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем, у циљу експлоатације. Експлоатација обухвата, као минимум, експлоатацију проституције других лица или друге облике сексуалне експлоатације, принудни рад или службу, ропство или однос сличан ропству, сервитут или уклањање органа.



- Трговина људима подразумева продају и куповину, тј. држање неке особе против њене воље и у циљу њене експлоатације, као и све друге радње које могу бити део тог процеса (нпр. превоз, скривање, забрану кретања и сл.).
- До експлоатације увек долази, и она се увек спроводи употребом силе, претње, преваром, злоупотребом овлашћења и/или злоупотребом тешког положаја, отмицом или на неки други начин. Када се ради о трговини децом, није важно које средство је употребљено, тј. говоримо о трговини људима чак и када није било претњи, принуде, злоупотребе положаја и слично.
- Такође, пристанак жртве на експлоатацију, било да се ради о деци или одраслима, не мења чињеницу да се ради о трговини људима.



- **Циљ** трговине људима је остваривање зараде (или неке друге користи) кроз експлоатацију, било да се ради о сексуалној експлоатацији, принудном раду, принудном просјачењу, принуди на вршење кривичних дела, илегалном усвојењу, принудним браковима, трговини органима или неком другом облику.
- Трговина људима може се одвијати:
  - у неколико земаља (транснационално/интернационално)( неопходна је међународна сарадња);
  - а може се догодити и у само једној земљи (интерна трговина људима);



- У Србији, трговина људима је забрањена чланом 388 Кривичног законика, а предвиђена казна је од две до десет година затвора. Трговина децом ради усвојења је забрањена чланом 389, а казна за ово дело је од једне до пет година затвора.
- Уобичајена грешка је веровање да девојке постају жртве трговине људима зато што су наивне. Није важно зашто се неко јавио на оглас или прихватио пословну понуду; најважније је насиље које неко трпи ако заврши у ланцу трговине људима. Девојке не постају жртве зато што су наивне, као ни младићи, жене, мушкарци. Они су преварени, а након тога изложени физичком и менталном злостављању. Заробљени у ланцу трговине људима, они губе слободу избора и контролу над својим животима. Људи који их регрутују и продају су често особе од поверења (рођаци, партнери, пријатељи...). Због тога свако може да постане жртва трговине људима.
- Иако се жене најчешће продају и купују ради сексуалне експлоатације, жртве трговине људима могу бити и мушкарци. Мушкарци су обично изложени радној експлоатацији, али могу бити жртве и других облика експлоатације. Деца су најосетљивија категорија, када говоримо о трговини људима. Она се користе за принудну прошњу, сексуалну експлоатацију, принудни рад, рад у кући или принудну војну службу (нпр. деца војници). Број деце која постају жртве трговине људима је у порасту. Дететом се сматра свака особа млађа од 18 година.



## Облици трговине људима

Постоји неколико облика трговине људима:

- Сексуална експлоатација
- Принудни рад
- Принудно просјачење
- Принуда на вршење кривичних дела
- Трговина органима
- Принудни рад у кући
- Принудни бракови.



### Разлика између трговине људима и кријумчарења људи

Трговина људима	Кријумчарење људи
Циљ је експлоатација жртве ради профита.	Циљ је неку особу пребацити преко границе, такође ради профита.
Дестинација може бити и прекогранична и интерна (трговина људима из села у градове, или са севера на југ, без преласка границе једне земље)	Увек подразумева прелазак границе.
Не постоји пристанак жртве да буде продата и експлоатисана; она је изложена претњама, принуди и превари.	Кријумчарење се одвија уз пристанак кријумчарене особе.
Жртва трговине људима живи у изолацији, нема слободу кретања, а документа су јој одузета.	Кријумчарене особе могу да оду, промене посао, итд. Али, постоји ризик да и оне могу постати жртве трговине људима, зато што се ослањају на кријумчара да их пребаци преко границе и верују му да ће их превести до договореног места.

### Разлика између трговине људима и проституције

Трговина људима	Проституција
Жртве немају слободу одлучивања, већ их потпуно контролише особа која их је купила.	Особа која се добровољно бави проституцијом је слободна да одлучује о сопственом животу
Жртве немају слободу кретања	Особа која се добровољно бави проституцијом има слободу кретања
Сексуална експлоатација је само један од многих облика трговине људима	Може, али не мора, да укључује различите облике принуде и експлоатације

## Ко су трговци људима?

- И трговац људима може бити свако – најразличитији мушкарци и жене имају своју улогу у ланцу трговине људима, од врбовања до експлоатације, а врло често су то особе од поверења, сродници, чак и чланови уже породице, као и људи које жртва познаје дужи временски период; с друге стране, експлоатацију може вршити и непозната особа коју је жртва упознала тражећи посао, могућност за школовање у другој земљи или другом граду, брак и сл. Трговина људима често функционише као „породични посао“ у коме сваки члан породице има своју улогу.





## Ко може постати жртва трговине људима?

- Не постоји профил жртве трговине људима. Свако може постати жртва, иако многи мисле „Ја сам паметна/ја сам образован /нисам лаковерна /нема шансе да упаднем у трговину људима“. Запамтите: **баш свако!**
- И инжењер и неко ко не зна да чита и пише;
- И дечак и девојчица;
- И неко ко има 11 година, или 40, или чак беба;
- И неко ко живи у Енглеској и неко ко живи у Африци;
- И неко ко живи у дому и неко ко живи са родитељима.



## Како људи постају жртве трговине људима

- Жртву често у ланац трговине људима увлачи особа коју она познаје и у коју има поверења: другарица, рођак, кум, комшија, тетка, дечко, муж и сл. Трговац људима (особа која регрутује, посредник, послодавац, корумпирани службеник, превозник, онај који врши експлоатацију и организује пружање услуга) злоупотребљава поверење жртава и њихову жељу за бољим животом.
- Начини врбовања се разликују, креативни су и променљиви, али оно што је свима заједничко је обећање доброг посла, бољег живота и испуњења снова. Често људи улазе у ланац трговине људима тако што наседају на лажне понуде и огласе за посао: рад у угоститељству, туризму, на грађевини, у пољу, понуде за чување деце и учење језика у иностранству или бављење манекенством, туристичке аранжмане или понуде за наставак школовања. Трговци се све чешће користе интернет и друштвене мреже за врбовање жртава.
- Често се верује да девојке постају жртве трговине људима зато што су наивне, али стварност нам показује да оне прихватају понуде које на крају доводе до трговине људима зато што не виде други начин да реше своје егзистенцијалне проблеме, остваре бољи живот, без насиља, живот у миру и стабилности.



## Зашто људи постају жртве трговине људима?

- Постоје различити узроци који доводе до тога да неко постане жртва трговине људима. Ти узроци се могу поделити на тзв. „push“ и „pull“ факторе, тј. факторе који неког „гурају“, тј. „привлаче“ да дође у ситуацију која ће се завршити као трговина људима. Незапосленост, сиромаштво, недостатак образовања, недостатак могућности, насиље или дискриминација могу подстаћи некога да покуша да изгради живот на неком другом месту, и „гурају“ га да потражи решења. Свако ко жели да промени свој живот ће, на пример, бити заинтересован да размотри неку понуду. А ако се то искомбинује са замишљеним предностима бољег живота, посла или занимљиво искуства на неком другом месту, такву понуду је лако прихватити. Шта могу бити узроци?
- **Услови живота у земљи порекла** (Ако погледамо из којих земаља најчешће долазе жртве трговине људима, видећемо да су то у највећем делу тзв. земље у развоју и земље у транзицији. Земље у транзицији пролазе кроз политичке, друштвене и културне промене и суочене су са развојним проблемима. Неравномерна расподела моћи и могућности, сиромаштво и незапосленост стварају окружење које се често користи за регрутовање жртава, зато што су људи у сталној потражи за послом. Осим тога, корупција и евентуално присуство рата пружају трговцима погодно окружење за рад.
- **Дискриминација на тржишту рада** (У условима велике незапослености и економске кризе, жене су те које се прве отпуштају, а последње запошљавају. Због тога су приморане да се окрену црном тржишту рада, где су изложене опасности да постану жртве трговине људима. Исто важи и за мушкарце који изгубе посао.
- **Насиље** (Жене и деца често морају да напусте своје породице или своју средину због насиља које у њима трпе, било да се ради о породичном насиљу или насилном окружењу као таквом. Зато што их нико не штити од насиља, девојчице, дечаци, жене прихватају понуде које ће им омогућити да оду.
- **Друштвени чиниоци** (У већини друштава, у тренуцима економске кризе или рата, позиција жене додатно слаби, а у исто време се од ње очекује да има двоструку улогу: да се брине о породици, али и да буде главни хранилац породице. Многе девојке и жене у целом региону, али и шире, присиљене су да своје тело посматрају као једино средство за стварање прихода које им стоји на располагању. То их чини ризичном групом и продужава стање њихове дискриминације и маргинализације у друштву.

## Како изгледа процес трговине људима?

### • **I .Регрутовање**

- Најопасније код трговине људима је то што те у ланац трговине људима често уводи неко кога познајеш – комшија, пријатељ, дечко/девојка, рођак. Трговац (човек који регрутује, посредник, послодавац, корумпирани службеник, превозник, онај који врши експлоатацију и организује пружање услуга) злоупотребљава поверење жртава и њихову жељу за бољим животом. Начини регрутовања се разликују, креативни су и променљиви, али оно што је свима заједничко је обећање доброг посла, бољег живота и испуњења снова.
- Често људи упадају у ланац трговине људима док траже посао, понуде за чување деце и учење језика у иностранству или за бављење манекенством, туристичке аранжмане, могућности за брак или наставак школовања. За регрутовање се све чешће користи и Интернет.
- **Ово су најчешћи начини врбовања:**
  - Лажна обећања пријатеља, агенција за запошљавање или неког трећег ко ти нуди посао или путовање, у земљи и иностранству.
  - Тзв. „*lover boy*“ стратегија – дечко те зове да кренеш са њим и да почнете нови живот на неком другом месту.
  - Обмањујући огласи за посао у различитим медијима (новине, Интернет, причаонице). Послови који се нуде су боље плаћени и пружају боље услове рада него у земљи у којој потенцијална жртва живи.
  - Продаја од стране породице – некад због сиромаштва, некад због дисфункционалности, али некада и због тога што родитељи верују да ће њихово дете имати бољи живот на неком другом месту, не сањајући да ће оно постати роб.
  - Иако је Интернет одлично средство уз помоћ кога можеш да нађеш корисне информације или да комуницираш са другим људима, може се користити и за регрутовање жртава трговине људима (кроз причаонице или лажне огласе за посао).
  - Отмица је могућ, али не превише чест начин регрутовања за трговину људима.



**АТРАКТИВНА DEVOJKA  
EXTRA IZGLEDA** potrebna kao  
hostesa za animaciju stranih  
poslovnih ljudi. extra  
zarada, diskretno/exclusive  
masaža poznatih.  
Tel. 06x/xxx-xxx

**AMBICIOZNE, FOTOGENIČNE  
DEVOJKE**, manekenskog tipa  
potrebne za ozbiljna snimanja  
svetske video produkcije,  
moguća ozbiljna saradnja.  
Pozovite 99xxxxxxxx

**АТРАКТИВНЕ DEVOJKE  
POTREBNE** za isključivo  
tajlandsku masažu / devojka ili  
zrelija dama za posao extra  
masaže, obavezno sms  
06x/xxx-xxxx

**NOĆNI BAR NA MORU,**  
..... hitno traži dame za rad u  
baru, stan osiguran, ostalo po  
dogovoru, super zarada.  
XXXXXX@XXXXXX.com

Пример врбовања жртве



*«Била сам са дечком око шест месеци. Био је фин, са смислом за хумор, пристојан, чак се и мојој мами свидео. Тако да, кад ми је једног дана предложио да кренем у Италију са њим, нисам сањала шта може да ми се деси. Иако се мами све то није допало, пристала сам да пођем.*

*Кад смо стигли у Италију, нашли смо се са његовим другом који нас је довео до нашег новог стана. Чим смо ушли, закључали су ме и рекли да сам управо продата. Вриштала сам на мог дечка, али он је само отишао, његов део посла је био готов.*

*Прво су ме претукли, а онда су ми рекли да знају где ће наћи моју породицу ако случајно покушам да побегнем.»*

*Прича жртве трговине људима*

## II Транспорт

- Транспорт подразумева превоз жртве на територији једне земље или преко међународних граница, у правцу коначне дестинације. Коначна дестинација је место где постоји највећа тражња и где се остварују највећи профити од експлоатације.
- Жртве трговине људима се превозе копном, ваздухом и морем. За то се користе права или фалсификована документа, а понекад се граница прелази илегално, ван граничних прелаза.
- Понекад се жртве транспортују тајним каналима, сакривене у камионима, комбијима, на бродовима, или прелазе границу пешице, кроз шуму, преко реке и слично.
- Прву експлоатацију жртве могу доживети већ на путу, пре него што стигну на своју дестинацију, а на путу до коначне дестинације могу бити и више пута препродаване.
- Не заборавите да транспорт не подразумева увек прелазак државне границе, пошто трговина људима може бити и интерног карактера.
- Жртве се могу превозити из града у град, из једног локала или бордела у други, из куће у кућу, а све у једној земљи.



### III Експлоатација

- Експлоатација жртава подразумева начине на који се жртве користе ради постизања крајњег циља трговине људима, а то је остваривање зараде за трговца.
- У зависности од тога да ли се ради о сексуалној експлоатацији, принудном раду, просјачењу, раду у кући или неком другом облику трговине људима, жртве се сусрећу са различитим облицима насиља и мучења, у циљу потпуне контроле над жртвом и осигуравања њене послушности.
- Још док су на путу или чим стигну на одредиште, трговци им одузимају документа – наводно да би их чували, да би средили радну дозволу и слично. Тако жртва губи свој правни идентитет. За многе жртве то је први пут да одлазе из своје земље; оне не знају језик, не знају где су, не знају шта могу да ураде. Понекад се плаше институција, пре свега полиције и не желе да од њих потраже помоћ. Уз то, трговци налазе начин да их увере да ни не треба да траже помоћ полиције зато што су полицајци корумпирани и сви раде заједно.

## На који још начин трговци људима контролишу своје жртве и спречавају њихово бекство?

- **Заточеништво/изолација:**

- Трговци држе жртве заточене. Обично су закључане у станovima/кућама и под сталним надзором. Сваки њихов излазак се пажљиво прати и не дозвољава им се да ступају у контакт са непознатим људима без контроле. Жртве су често изоловане, због чега постају зависне од трговца. Често их пребацују са једног места на друго како би изгубиле оријентацију где се налазе.

- **Претња насиљем/изазивање страха**

- Трговци користе различите претње насиљем како би застрашили жртве. Ту је пре свега физичко насиље, пребијање, силовање. Трговци такође своје претње усмеравају и на чланове породице и жртви блиске особе, њену децу, браћу, сестре, пријатеље и слично. Жртве често долазе из друштва која не би имала разумевања за чињеницу да су оне жртве трговине људима, а не проститутке. Боје се да ће бити обележене ако се сазна чиме су морале да се баве, или се просто плаше за безбедност својих најдражих.

- **Дужничко ропство**

- Још један ефикасан метод који трговци користе је „дужничко ропство“. Наиме, трговац жртви саопшти да ју је купио и платио њено путовање и да она може да оде чим му врати тај новац. На тај дуг се свакодневно додаје камата и оно што жртва наводно свакодневно троши за храну, стан, одећу и слично. На крају тај износ постане тако велики и свакодневно расте, да је готово немогуће да ће жртва икада моћи да га отплати.

*„Ниш/Италија: Ивана је мислила да је у свом новом дечку нашла сродну душу. Њени родитељи су се ионако свађали по цео дан, а њен дечко је био једини који разуме њена осећања и љутњу. Радо је прихватила када је позвао да заједно оду у Италију и тамо покушају да нешто направе. У Италији их је чекао друг од њеног дечка. Дечко је оставио са њим и рекао да ће брзо доћи, само да телефонира кући. Кад су стигли у стан, тај друг ју је силовао и рекао јој је да ју је дечко продао. Натерао је да се бави проституцијом на улици. Стално је тукао зато што није доносила довољно новца којим би он повратио своје улагање у њу. Прво је то била цена коју је платио за њу, па њени трошкови, храна, шминка, одећа...Ивана је била сигурна да никада неће моћи да откупи своју слободу!“*

*Прича жртве трговине људима*

Саме жртве често нису свесне да су жртве, сматрају да су саме криве за све што им се догодило, осећају велики стид због посла којим морају да се баве и не знају да могу да потраже помоћ.



## Неке предрасуде које прате трговину људима

*„Кад бих ја упала у ланац трговине људима, покушавала бих да побегнем све док ми то не пође за руком“*

- Жртве трговине људима живе под сталном контролом и уз претњу насиљем. Осим тога, трговци их уцењују и прете им да ћеповредити њихову децу, браћу и сестре, родитеље ... ако покушају да побегну. Ако ипак пробају да побегну и не успеју, трговци ће их пребити, некад и на смрт, како би спречили остале девојке да покушају исто. Уз све остало, ово је најубедљивији разлог који им поручује да не покушавају бекство.

*„Људи ће потражити помоћ кад их идентификују или кад они сами схвате да су постали жртве трговине људима“*

- Жртве трговине људима нису увек свесне да су жртве. Осим тога, ако и схвате, због неповерења и осећаја кривице неће хтети да своју причу поделе са другима. Или, како каже једна жртва „Нисам знала коме да верујем, па сам завршила као роб. Сада ми кажу, да бих била слободна и добила помоћ треба да верујем свима вама, потпуним странцима”. Оно што знате је увек мање страшно од онога што не знате.

## Зашто жртве трговине људима не побегну и не траже помоћ?

- Саме жртве често нису свесне да су жртве, сматрају да су саме криве за све што им се догодило, осећају велики стид због посла којим морају да се баве и не знају да могу да потраже помоћ.
- Често у страној земљи, са илегалним боравишним статусом и без личних докумената, без знања језика и без друштвених и породичних мрежа које би им помогле, жртве не виде другу могућност него да верују трговцу који их је уверио да им помоћи нема, да је полиција корумпирана и да не покушавају да беже.



## Да ли постоји излаз из ланца трговине људима?

Жртве најчешће успевају да се избаве из ланца трговине људима захваљујући:

- Полицијским рацијама,
- Помоћи клијената и грађана,
- Бекству.



- Ређе се догађа да сам трговац пусти жртву кад му постане бескорисна. Ипак, имајте на уму да се процењује да само мали део жртава, 10-20% њих успе икад да се спасе.
- Излаз из трговине људима постоји. Трговина људима је у крајној линији још једна, иако илегална, активност тржишне економије. Људи су постали роба, и докле год буде потражње за таквом робом, постојаће и понуда. Зато је потребно бавити се свим димензијама проблема трговине људима како би се он искоренио, укључујући потражњу за услугама које нуде трговци, сиромаштво и незапосленост, ефикасан међународни правосудни приступ ради кажњавања трговаца, заштиту жртава и друго. Осим тога, неопходна је превенција кроз едукацију, путем медијских кампања, кроз школски систем и слично.

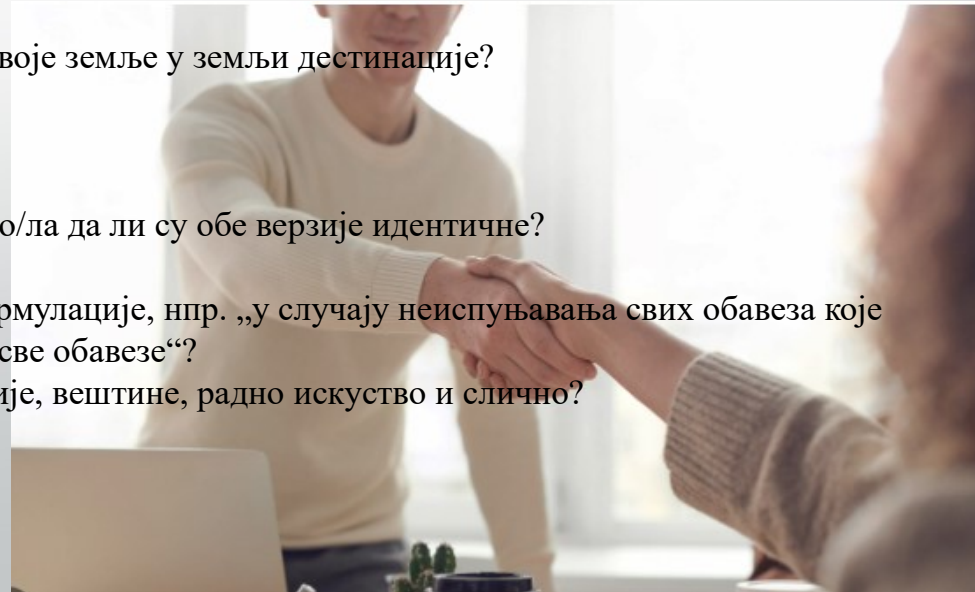


## Шта можеш да урадиш да заштитиш себе и своје пријатеље од трговине људима?

Не говоримо ти све ово о трговини људима да бисмо те уплашили, већ да би био/ла свестан/а овог проблема и ризика који се могу избећи. Боље спречити него лечити, сложићеш се. Треба да уживаш у животу и треба да наставиш да правиш планове за будућност и следиш своје снове. Немој да престанеш да тражиш нове пријатеље и упознајеш нове људе, забављаш се. Само обрати пажњу на неке ствари да би избегао/ла ризичне ситуације.

- **Провера будућег послодавца**

- а) Да ли си проверио/ла фирму у којој треба да радиш?
- б) Да ли си проверио/ла да ли таква фирма уопште постоји, колико дуго, ко су јој клијенти, у колико земаља има представништво, која је њена адреса и број телефона?
- ц) Да ли си проверио/ла да ли је фирма регистрована у надлежној институцији (нпр. Агенција за привредне регистре у Србији)?
- д) Да ли си се распитао/ла о фирми за коју ћеш радити у амбасади своје земље у земљи дестинације?
- е) Да ли си се распитао/ла о фирми за коју ћеш радити?
- ф) Да ли имаш уговор о раду?
- г) Дај уговор на проверу адвокату или особи од поверења.
- х) Ако је уговор написан на различитим језицима, Да ли си проверио/ла да ли су обе верзије идентичне?
- и) Да ли си направио/ла копију уговора за сваки случај?
- ј) Да ли си проверио/ла да ли у уговору постоје неке непрецизне формулације, нпр. „у случају неиспуњавања свих обавеза које наложи послодавац“, а да се нигде не прецизира шта то могу бити „све обавезе“?
- к) Да ли се твој будући послодавац распитивао за твоје квалификације, вештине, радно искуство и слично?





## Припреме за путовање

- а) Да ли си направио/ла неколико фотокопија свог пасоша?
- б) Да ли си бар једну фотокопију пасоша и других важних докумената оставио/ла код родитеља/пријатеља/неке друге особе од поверења?
- ц) Пасош и друга документа увек носи са собом, а дај га само граничној полицији ако тражи. Ником другом – ни шефу, ни пријатељима, ни рођацима.
- д) Да ли си родитељима/пријатељу/особи од поверења оставио адресу и број телефона места где ћеш одести?
- е) Да ли си преписао/ла негде важне телефоне за случај да изгубиш телефон?



## Како да избегнеш ризик „lover boy“ врбовања

- а) Да ли потпуно зависиш од дечка?
- б) Да ли ти он предлаже да заједно одете у иностранство и „започнете нови живот“?
- ц) Да ли ти се чини да он троши много пара, а не видиш да нешто ради, тј. како зарађује?



**Ако имаш неке сумње у вези свог посла, дечка итд., ево шта можеш да урадиш да смањиш ризик од уласка у ланац трговине људима:**

а) Обрати пажњу на оно што твоји родитељи/пријатељи имају да кажу. Они се пре свега брину за тебе и желе ти добро. Ако планираш да одеш, увек кажи пријатељима или породици где и с ким идеш.

б) Некоме се може учинити да рад у секс индустрији доноси лаку и брзу зараду. Ипак, запамти да добровољна проституција лако може да постане трговина људима.

ц) Ако сумњаш да је неко жртва трговине људима, пријави полицији или позови АСТРУ. Другима је потребна твоја помоћ и то је најмање што као грађанин/ка можеш да урадиш.

д) Потражи помоћ од организација као што је АСТРА. Позови их – они су ту да ти помогну. Ако се плашиш или не желиш да разговараш са својим родитељима/пријатељима, јави се АСТРИ на телефон +381 11 33 47 817 или пошаљи е-маил на [astrasos@sezampro.rs](mailto:astrasos@sezampro.rs).





ЕКОНОМСКА ШКОЛА  
ПИРОТ



**ZAUSTAVIMO  
TRGOVINU  
LJUDIMA**

#### Литература:

1) Анђелковић, М. и сарадници (2019): *Трговина људима*, приручник за вршњачку едукацију, друго измењено и допуњено издање. АСТРА – Акција против трговине људима, Београд. [https://drive.google.com/file/d/1l\\_Kx4OB5uodlEXLeC7gxfgfUJ9qSFYIM/view?pli=1](https://drive.google.com/file/d/1l_Kx4OB5uodlEXLeC7gxfgfUJ9qSFYIM/view?pli=1)

#### Извори фотографија: Google

- 1) Живот после трговине људима, Закључци из програма Ре/Интеграције жртава трговине насиља (ТВРП), 2007-2014, Београд, мај 2015.год.
- 2) [https://www.google.com/search?q=%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0+%D0%BE+%D1%82%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8+%D1%99%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B0&sca\\_esv=573190987&tbm=isch&sxsr=AMgHkKnrG7hSfR8LypPldZQFWs-qhyvauw:1697205272954&source=lnms&sa=X&ved=2ahUKEwj\\_5J6rlvOBAXU23gIHHbOOBgYQ\\_AUoAXoECAEQAw&biw=1366&bih=619&dpr=1#imgrc=qWwr4YAmfg98dM&imgdii=EcJhThgg-C2Rn](https://www.google.com/search?q=%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0+%D0%BE+%D1%82%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8+%D1%99%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B0&sca_esv=573190987&tbm=isch&sxsr=AMgHkKnrG7hSfR8LypPldZQFWs-qhyvauw:1697205272954&source=lnms&sa=X&ved=2ahUKEwj_5J6rlvOBAXU23gIHHbOOBgYQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1366&bih=619&dpr=1#imgrc=qWwr4YAmfg98dM&imgdii=EcJhThgg-C2Rn)
- 3) =1#imgrc=qWwr4YAmfg98dM&imgdii=EcJhThgg-C2Rn